

„Golden five” w województwie śląskim

Programu „Golden five” jest efektem 3-letniego międzynarodowego projektu realizowanego w ramach programu Sokrates/Comenius i koordynowanego przez Uniwersytet w Sewilli. W projekcie uczestniczy pięć krajów europejskich: Polska, Belgia, Włochy, Norwegia i Hiszpania. Autorami programu są: Maria Jose’ Lera – Wydział Psychologii Uniwersytetu w Sewilli (koordynator); Elena Buccoliero, Knud Jensen, Frode Josang, Joanna Szymańska, Joelle Timmermans.

We wszystkich krajach Unii Europejskiej, które posiadają gimnazja II stopnia (odpowiedniki polskich gimnazjów), ten etap edukacyjny oceniany jest jako najtrudniejszy dla uczniów i nauczycieli. Badania donoszą, że około 20 – 25% wczesnych nastolatków wykazuje problemy z adaptacją do nowego środowiska, nowych wymagań.

Znaczna część młodzieży obniża swoje szanse edukacyjne i staje się grupą zwiększonego ryzyka. Wyniki badań uprawniają do postawienia tezy, że przyjazny i bezpieczny klimat szkoły, a zwłaszcza pozytywne relacje uczeń – nauczyciel – rodzic w znacznej mierze decydują o budowaniu motywacji do nauki i zachowań społecznie pożądanych. Dlatego celem programu jest stworzenie modelu nauczania i wychowania wspomagającego osiągnięcia szkolne i rozwój osobisty uczniów, zwłaszcza zagrożonych wykluczeniem.

Adresatami programu są nauczyciele uczący w gimnazjach, zwłaszcza wychowawcy. Docelowo uczniowie tych szkół, szczególnie z klas pierwszych i drugich. Na podstawie obszernej literatury przedmiotu, w tym wyników badań dotyczących potrzeb oraz funkcjonowania wczesnych nastolatków w gimnazjach, wyodrębniono pięć kluczowych („Złotych”) obszarów, które decydują o motywacji uczniów do nauki, ich postawach wobec szkoły i klimacie społecznym: zarządzanie klasą, budowanie relacji, klimat społeczny klasy, nauczanie zindywidualizowane (indywidualne podejście do każdego ucznia), współpraca szkoła – dom.

Każdy obszar posiada listę kluczowych zasad postępowania nauczyciela, opartych na bardzo prostych gestach, komunikatach słownych i prostych działaniach. Ciekawe jest to, że nauczyciele tak naprawdę codziennie używają wymienionych technik, ale robią to nieświadomie. Dzięki udziałowi w programie uzyskują świadomość, że ich praca wychowawcza przynosi efekty, bo pod okiem instruktora programu czynią to celowo, systematycznie i równocześnie przez 16 tygodni (tyle trwa realizacja programu w klasach).

Instytucją upowszechniającą program w województwie śląskim jest Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny Metis w Katowicach. W styczniu 2008 roku w Kuratorium Oświaty w Katowicach odbyło się spotkanie instruktora programu z dyrektorami Delegatur z Częstochowy, Bielska-Białej, Bytomia, Gliwic, Sosnowca, Katowic i Rybnika, które poświęcone było prezentacji założeń oraz etapów wdrażania Programu Golden Five w śląskich gimnazjach. W roku szkolnym 2007/2008 pilotażowo realizowano program Golden Five w Gimnazjum przy Zespole Szkół Integrycyjnych w Katowicach. Nauczyciele uczestniczyli w prezentacji programu, a następnie w szesnastogodzinnym szkoleniu warsztatowym, którego tematyka dotyczyła obszarów programu. Programem objęto: 15 uczniów i 3 nauczycieli.

Pierwszym krokiem realizacji programu było spotkanie informacyjne wychowawcy z rodzicami. Po uzyskaniu zgody rodziców nauczyciele przeprowadzili badania ewaluacyjne (Pre-Test) wśród uczniów swojej klasy posługując się zestawem kwestionariuszy i ankiet. Następnie stopniowo wprowadzali wybrane „Złote zasady” do codziennej praktyki w szkole. W pierwszym tygodniu wdrażali trzy zasady, w każdym następnym tygodniu dodatkowo kolejne trzy nowe. Ułatwieniem był Arkusz Ewaluacji Procesu zawierający przewidzianą na każdy tydzień listę zasad oraz skalę, na której zaznaczali częstotliwość stosowania zasad.

Początkowo wychowawcy stosowali je wobec wybranej piątki uczniów, aby nabrać wprawy i sprawdzić efekty, a następnie rozszerzali na całą klasę. Z rodzicami wybranych („złotych”) uczniów przeprowadzili wcześniej wywiady i zawarli kontrakt. Proces wdrażania zasad odbywał się pod nadzorem i przy wsparciu instruktora/superwizora, co stanowiło nowatorską propozycję wprowadzoną dla podniesienia efektywności programu. Równoległe, podczas lekcji wychowawczych, nauczyciele podejmowali działania adresowane do całej klasy: integracyjne, opracowania zasad dotyczących zachowania oraz nauki itp. Po szesnastu tygodniach realizatorzy programu przeprowadzili ponowne badanie ewaluacyjne (Post-Test) posługując się tym samym zestawem narzędzi. Po zakończeniu programu nauczyciele otrzymali Dyplom Złotego Nauczyciela, a gimnazjum Dyplom Złotej Szkoły.

Po przeprowadzeniu ewaluacji w trzech klasach, w których odbyła się pilotażowa realizacja programu, nauczyciele dostrzegli pozytywny wpływ programu. Stwierdzili oni, że przede wszystkim poznali nowe metody pracy z klasą oraz zasady sprawnego zarządzania klasą, które istotnie wpłynęły na budowanie dobrych relacji nauczyciel – uczeń – rodzic. Stosując „złote momenty” dostrzegali zasoby i umiejętności uczniów, co pozwoliło nauczycielowi z większą uwagą angażować uczniów w sytuacje zadaniowe w klasie i na terenie szkoły.

Nauczyciele częściej zauważali pozytywne zachowania i efekty pracy swoich uczniów, chwaliąc ich za postępy i osiągnięcia, a o porażkach i trudnych zachowaniach rozmawiając z uczniami indywidualnie. Ponadto lepiej poznali swoich uczniów, bardziej ich polubili i w większym stopniu interesują się ich problemami. Mają większe poczucie wpływu na uczniów. Efektem jest umiejętne kierowanie klasą oraz zmniejszenie problemów z utrzymaniem dyscypliny w klasie. Czują, że mogą zaufać sobie i swoim możliwościom.

Znaczek Programu „Golden Five”

Poprawiły się również relacje wychowawców z rodzicami, chociaż stwierdzili, że to był jeden z najtrudniejszych obszarów do realizacji.

Pozytywny wpływ programu stwierdzono również w odniesieniu do całej klasy. Nauczyciele podkreślili, że w klasie poprawiły się relacje rówieśnicze, uczniowie się lepiej poznali i zaczęli współpracować w grupie. Uczniowie są aktywniejsi na lekcjach. Stali się otwarci, przychodzą z radościami i problemami do nauczycieli. Nauczyciele tworzą w klasie, za pomocą złotych zasad, dobrą atmosferę do pracy i do rozmów z uczniami. Zmniejszyła się liczba konfliktów, zachowań agresywnych i łamanie dyscypliny szkolnej.

Natomiast uczniowie ze „złotej piątki” uzyskali lepsze wyniki w nauce na koniec roku szkolnego, niż w pierwszym semestrze (choć istnieje prawdopodobieństwo lepszych ocen w związku z klasyfikacją roczną, nad czym zastanawiali się „złoci nauczyciele”). Są aktywni na lekcjach, pomagają sobie nawzajem. Chcą być chwaleni i przypominają o chwaleniu wychowawcy. Opowiadają o sprawach nie związanych ze szkołą. Warto również podkreślić zaangażowanie rodziców i zmotywowanie ich do pracy z dzieckiem podczas realizacji programu.

Program będzie upowszechniany w szkołach województwa śląskiego przez ROM-E Metis przez instruktorów programu. Serdecznie zapraszamy gimnazja do współpracy.

Magdalena Wieczorek,
nauczyciel-konsultant
Regionalnego Ośrodka
Metodyczno-Edukacyjnego Metis
w Katowicach,
instruktor programu